

UDK:631.001.6:061.1
Bibliid 1451-3188, 9 (2010)
Год IX, бр. 33–34, стр. 171–183
Изворни научни рад

др Желько ДРАГОЈЕВИЋ¹

АГРАРНА И ПОЛИТИКА РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ABSTRACT

The study “Agricultural and Policy of Regional Development in European Union” is composed according to the methodology and programs which are taught at prestigious universities in Europe. Agricultural and in part complementary Policy of regional development, are of the vital importance for the overall economic policy of European Union. Study has macroeconomic aspects and can be utilized for the certain goals of economic policy like growth, development and employment, but also for business strategy and entrepreneurs as well. In the first part, attention is aimed at organizational principles of the EU in the running of Agricultural Policy. In the second part, it elaborates multilateral policy of EU within WTO. Considers issues of export competition and market access. It stresses possibilities of using funds of EAFRD, as a potential chance for domestic agriculture. Another part of the study, refers to the Policy of Regional Development in EU. In a comprehensive manner outlines objectives of the EIB and IPA program. It should be put into function convergence toward the EU, development and employment growth in Serbia.

Key words: EU, candidacy, agricultural policy, policy of regional development, funds, EIB, IPA, sustainable development, employment.

Уводне напомене

Развојне и потребе раста Републике Србије, укључивање у међународну поделу рада, тј. међународне трговинске и финансијске токове, намећу јој чланство у Европској Унији. Иако се Србија већ неколико деценија налазила

---

¹ Државни универзитет у Новом Пазару.

на прагу ЕЗ (једина од бивших социјалистичких земаља, од којих су сада већина пуноправне чланице ЕУ, имала је кроз Југославију *sui generis* споразум, била придружени члан ЕФТА и то у време јединственог европског економског простора који обједињује ЕЗ и ЕФТА), тек у децембру прошле године поднета је кандидатура за чланство у ЕУ. Претходно је деблокиран трговински споразум, као саставни део Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП), који представљају „претсобље“ ЕУ. Само чланство још увек је предодређено одређеним критеријумима и специфичним политичким условима. Општи услови за укључење једне европске земље дефинисани су Копенхагенским и Мастрихтским критеријумима. Први се сматрају „политичким критеријумима“ и чине их: поштовање људских и мањинских права, етаблирање и функционисање тржишне привреде, преузимање обавеза из чланства у Унији. Друге, „економске критеријуме“ чине: дефинисање јавног дуга, фискалног дефицита и инфлације у одређеним границама, одржавање стабилне каматне стопе и валуте, у такође за то прописаним границама. Србија је претежно аграрна земља, док је индустријализацију спроводила у послератном добу, добрим делом ослањајући се на спољне изворе финансирања. Опредељење за чланство у ЕУ више није спорно, стога студија има за циљ да укаже са којим ће се могућим бенефитима и проблемима суочити трансформисана српска привреда и предузетници у спровођењу партнерства са ЕУ.²

Процес либерализације трговине са ЕУ захтеваће даље структурне напоре како би се одупрело конкурентским притисцима, унапредио извоз и смањио дефицит текућег биланса.³ Неке од кључних сегмената тог процеса чине: стандардизација, сертификација, као и заштита права интелектуалне својине, која ће овде бити само поменута. Србија ће у области конкуренције у потпуности морати да имплементира антимонополско законодавство, доследно примени споразум у области царина (укључујући правила о пореклу робе) и пореза, како би се компензовали ефекти споразума на ниво њихових царинских оптерећења. Подизање нивоа јавних прихода могло би да има контраефекат на извозне могућности (прим. аутора). У области електронских комуникација предвиђена је либерализација (што се већ

---

² Приближавање Европској Унији никако не значи неразвијање свестраних и свеукупних односа са Царинском Унијом: Русије, Белорусије и Казахстана, посебно у области: енергетике и рударства, трговине финалних индустријских производа и робе широке потрошње. Такав приступ може само да прошири маневарски простор за јачање сопственог кредибилитета и позиција у преговорима са ЕУ;

³ Саопштење Комисије ЕЗ, COM(2005), Брисел 12.04.2005.

манифестује кроз увођење више мобилних и оператора фиксне телефоније), док се у области саобраћаја и енергетике очекује извршавање обавеза из Уговора о енергетској заједници југоисточне Европе. Елаборација ове студије обухвата економску политику Уније у области: пољопривреде (највећа издвајања из буџета на позицији субвенција) и компатибилну политику финансирања регионалног развоја. Обе ове области од кључног су значаја за српску привреду, јер су пољопривреда, енергетика и саобраћај њене компаративне предности и уједно пропульзивне гране. Осим тога, политика регионалног развоја и његовог финансирања задире у све три групе циљева економске политике: материјално-производне, друштвено-економске и социјално-политичке.

Аграрна политика Европске уније

Политика Европске Уније у области аграра може се најбоље сагледати са аспекта унутрашњег тржишта и мултилатералних односа. У овој студији, она се очитује кроз два питања:

Ad.I Политику одрживог развоја у односу на традиционалне вредности у аграрној политици Европске Уније,

Ad.II Позиције ЕУ у области пољопривреде у оквирима Светске трговинске организације (СТО).

Највећи број прописа у Унији тангира питања заједничке пољопривредне политике и аграрног тржишта. Субвенционисање фармера путем цена и прелевмана изазвали су, с једне стране примедбе да се ЕЗ понаша протекционистички, а са друге, пораст тржишних вишкова.⁴ Трошкове субвенционирања сноси *Европски фонд за развој и гаранције у пољопривреди (EFRGP, fr: FEOGA)*. Постоје три организациона принципа:

1. Тржишни прописи који садрже подршку ценама: важе за око 70% пољопривредних производа. Поред заштите од иностране конкуренције, гарантују се пласман и цене. Овој групи припадају: готово све житарице, шећер, млечни производи, месо, одређене врсте воћа и поврћа и стоно вино.
2. Тржишни прописи са заједничком спољном заштитом: тангирају око ¼ аграрних производа. Заштита се односи на конкурентне производе из трећих земаља, али се не гарантују цене на унутрашњем тржишту. У ову групу спадају: пилетина, јаја, неке врсте воћа и поврћа (изван групе 1 производа). Спољна заштита се врши путем царина.

---

⁴ Интернет: http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_de.htm

3. Тржишни прописи који обухватају директне субвенције. У овој групи налазе се: семена уљарица и махунарки. Увозе се без царина, а произвођачи добијају субвенције.

Током Уругвајске рунде ГАТТ, која је припремила СТО 1999.године, договорено је да се настави са либерализацијом светске трговине у области аграра. У тим мултилатералним трговинским преговорима земље у развоју (ЗУР) су направиле „велику трговину“ којом су снизиле царине за мануфактурне производе и обавезале се на поштовање права интелектуалне својине.⁵ Заузврат, развијене западне земље (РЗЗ) укинуле су ЗУР квоте на одећу и текстилне производе, олабавиле заштиту сопствене пољопривреде и укинуле тзв. „добровољна извозна ограничења“ (*Voluntary Export Restraints – VERs*). Треба имати у виду да, протекционистичке мере развијених годишње стају ЗУР преко 100 млрд. долара, тј. двостуко више од укупног обима помоћи које примају од стране РЗЗ. У том смислу, српска предузећа су морала или ће морати да се кроз различите програме попут: „CARDS National project, USIDA DM, Am-Cham“ и сл., оспособљавају за поштовање права интелектуалне својине, ради укључивања у међународну трговину.

Друге битне факторе везане за извоз пољопривредних производа чине стандардизација и сертификација, тј. поседовање сертификата „ISO“ и „НАССР“ у погледу квалитета и гаранције производа. Европска Унија заступа модел тзв. „мултифункционалне пољопривреде“, који поред производње намирница, нуди и еколошке и социјалне погодности пољопривредним регионима.⁶ Приоритети реформе аграрне политике унутар ЕУ за наредни период стављени су на подизање квалитета производа и унапређење сеоских подручја. Главна пажња у периоду од 2007 – 13.г. усмерена је на један од стубова заједничке пољопривредне политике (*Common Agricultural Policy – CAP*): рурални развој.⁷ Потпуно

---

⁵ За укључивање Србије у регионалну и глобалну трговину, чланство у СТО, биће неопходна све већа сарадња са “European IPO Office“. Нарочиту пажњу треба сконцентрисати на: патентни сектор, знакове и жигове, преснимавања, сектор услуга у информатици, регистрацији и општим пословима, у односима са надлежним генералним директором и међународној сарадњи;

⁶ Verner Vajdenfeld, Wolfgang Vesels, *Europe from A to Z: Treaty on Agriculture - Uruguay Round of GATT*, Institute for European Policy, Bon 2002.

⁷ “Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)”, *Official Journal L 277*, 21/10/2005 pp. 1–40.

овом програму даје Европски пољопривредни фонд за рурални развој (*European Agricultural Fund for Rural Development – EAFRD*).⁸ Основна функција Фонда је да допринесе побољшању:

- конкурентности у пољопривреди и шумарству,
- животној и сеоској средини и
- квалитету живота и менаџменту привредних активности у руралним областима.

У преговорима око пољопривредне политике у оквирима СТО, Европска Унија заступа становиште тзв. „тро-временског троструког прилаза“ (“3 times – 3 approach – a three-band approach“), тржишту и домаћој подршци, као и тростепеном прилазу субвенцијама у вези са конкуренцијом приликом извоза. Домаћа подршка је базирана на три уводу наведена принципа, са одређеним (подзаконским) корекцијама. У области извозне конкуренције, Европска Унија је још 2004. године покренула иницијативу у СТО, чију суштину чини елиминација свих извозних субвенција. Предложено је тро-фазно укидање субвенција, тј. рефунадација у извозу пољопривредних производа, сходно Агенди договореној у оквиру „Уругвајске рунде“ мултилатералних преговора. Идентификовани су производи, за које се већ у првој фази може обуставити премирање извоза. Елиминација свих субвенција, предвиђена је за другу фазу – средњерочно, тј. потпуна елиминација у трећој фази – дугорочном временском периоду.⁹

Свесна чињенице да се приступ тржишту показао као најтежа област у преговорима, ЕУ се залаже да свака земља-чланица буде овлашћена да изабере одређени број осетљивих производа за заштиту, како би се избегле последице по националну привреду. У вези са односима између одрживог развоја и традиционалних вредности, треба истаћи и поделу између значаја спољне трговине и званичног става ЕУ по овом питању. Стим у вези, видети табелу 1.

---

⁸ ЕАФРД је основан на основу: “Council Regulation (EC) No. 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy”. *Official Journal* L 209, 11 August 2005, pp. 1–25.

⁹ Commissioner Mariann Fischer Boel, *Speaking Points on WTO Agricultural Negotiations*, Meeting with FIPs, Paris, 3 May 2005

Табела 1. Међународна трговина према половима развоја и развијености у свету у 2007.

у мил. дол. и %

Према три зоне просперитета и степену развијености	Exports (fob)	%	Imports (cif)	%
Свет (World)	13 833 041	100	14 056 584	100
РЗЗ (развијене западне земље)	8 109 330	58.623	8 958 716	63.733
ЗУР (земље у развоју)	5 190 026	37.519	4 632 355	32.96
ЗУТ (земље у транзицији)	533 684	3.858	465 513	3.312
ОПЕЦ (главне извознице нафте)				
ОПЕЦ (главне извознице нафте)	985 449	7.12	530 615	3.77
Растуће привреде у свету	1 830 996	13.24	1 661 195	11.82
Новоиндустријализоване земље	1760 793	12.73	1 644 041	11.70
Земље извознице мануфактурних производа	3 545 051	25.63	3 313 939	23.58
Најнеразвијеније земље	125 644	0.91	114 769	0.82
ЕВРОПА				
РЗ	5 597 668	40.466	5 680 024	40.408
ЗУТ	461 166	3.334	404 044	2.874
према трговинским групама				
ЕФТА	312 905	2.26	245 713	1.75
ЕУ	5 283 852	38.20	5 431 428	38.64
ЗЕМЉЕ ЕВРО ЗОНЕ	4 038 157	29.19	3 935 9	28.00
АМЕРИКА				
РЗ	1 579 896	11.421	2 405 993	17.1
ЗУР	765 319	5.533	765 319	18.6
АЗИЈА				
РЗ	763 733	5.521	676 478	4.8
ЗУР	4 018 909	29.053	4 018 909	25.12
ЗУТ	72 519	0.524	61 469	0.44

Извор: УНЦТАД 2008 (Source: UNCTAD – Handbook of Statistics 2008)¹⁰

¹⁰ Међународна трговина у периоду од 2001–2007, била је више него удвостручена.

Прва чињеница на коју треба обратити пажњу при поређењу три зоне просперитета (ЕУ, северно-америчка зона слободне трговине-НАФТА, азијско-пацифичка економска сарадња- АПЕЦ), јесте да је Европа на првом месту по обиму спољне трговине. Спољна трговина ствара близу 50% европског БДП-а, у азијско-пацифичком региону 40%, а у Америци само 23%. Разлог томе је што су европске земље релативно мале, што их чини зависнијим од спољне трговине у односу на САД. Неки аутори чак предвиђају да ће се трговина између региона чак редуковати, тј. да ће генератори раста бити концентрисани у самим зонама просперитета, тј. половима светског развоја. Европска Унија признаје да у области извозне конкурентности, субвенције пољопривреди представљају нарочито осетљиво питање. Унија је на становишту да, обавеза елиминисања ефеката комерцијалног премештања кроз одредбе помоћи пољопривреди, управо пружа шансе да се повећа ефикасност донаторских политика у овој области, са знатним користима по ЗУР (померање ка ефикаснијој и слободној трговини, неповезаној са субвенцијама у готовини).¹¹

Поред наведеног, побољшавање услова за приступ тржишту представља и бољу заштиту географских индикатора. Унија је у потпуности свесна нужности избалансираности и приступа различитих група присутних у оквиру СТО и због тога олакшава одлучивање у фази преговора (ширењем учешћа представника ЗУР).

Политика регионалног развоја Европске уније

Аграрна политика Европске Уније компатибилна је политици регионалног развоја Уније. Унија посебну пажњу посвећује равномерном развоју регија, јачању унутрашње кохезије и солидарности. Са проширењем и све хетерогенијом ЕУ, одавно више не представља ексклузивни клуб богатих, нарочито након ширења на исток Европе, после пада „берлинског зида“. У састав Уније ушле су и земље са изразито руралним и/или неразвијеним регионима. Због тога је уговором из Мастрихта 1993. године основан, као посебни орган управљања, Комитет регија, са задатком да сумира регионалне и локалне интересе и да их угради у законодавни процес у Унији. На основу уговора из Амстердама, Европска Комисија, Савет министара и Парламент морају га саслушати у домену: изградње трансевропске мреже, привредног и социјалног склада, образовања и културе. Супротности између појединих националних

---

¹¹ Интернет: http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm

делегација, између северно-европских и јужно-европских региона и општина, слично као и код аграрне политике, имају важну улогу, али без оцртавања трајне линије сукоба. Комитет функционише на два „колосека“: ка Европи региона (што је предмет сталних расправа између униониста и конфедералиста) и „уједињујуће карике“ – између грађана и институција ЕУ. Европска унија се у циљу равномерног развоја регија земаља кандидата ослања на два основна стуба: Европску инвестициону банку и Инструмент претприступне помоћи (ИПА) за коришћење Структурних фондова ЕУ. У новијем развоју Уније, ослонац су чинили: Кохезиони фонд (од 28 млрд. ЕУР у периоду од 2000-07. г., за нове чланице је издвојено 8,5 млрд. ЕУР), који је интегрисан у Структурне фондове, као и Фонд солидарности (за елементарне непогоде, природне катастрофе, пандемије и сл.). Европски пољопривредни водич и Гаранцијски фонд (*European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF – Guidance Section*), основан је у сврху реформи у пољопривредном сектору и развоју руралних подручја. Операционализација политике регионалног развоја чинила је трансформација са пројеката на програме (неопходна сагласност Комисије само за пројекте преко 25 мил.ЕУР у области заштите животне средине, тј. преко 50 мил.ЕУР за програме у области транспорта). Комисија подстиче и програме у области енергетске ефикасности, обновљиве енергије и урбаног транспорта.¹² Националне транспортне мреже интегрисаће се у трансевропску мрежу (*trans-European networks*). Подстичу се и развој услуга и заштита животне средине. За Србију од важности су биле две иницијативе Савета: “Interreg III” и “Equal”, тј. интеррегионалне сарадње (чини 5% фондова) и стратегије запошљавања и социјалне инклузије (за које је новим чланицама дистрибуирано 21,7 млрд. ЕУР).¹³

Европска инвестициона банка (European Investment Bank – EIB), са седиштем у Луксембургу, основана је на основу чл.129. Римских уговора у сврху уравнотеженог развоја тадашње ЕЗ. Њен основни задатак је да допринесе интеграцији, уравнотеженом развоју, као и економској и социјалној кохезији унутар и између чланица Уније. Уписани капитал 2007. г. износио је 163,7 млрд. ЕУР.¹⁴ ЕИБ средства одобрава у виду зајмова за развој индустрије и инфраструктуре на принципима

¹² Интернет: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/procf/cf_en.htm.

¹³ Интернет: <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/g24204.htm>; Интернет: <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c10237.htm>.

¹⁴ Интернет: www.eib.org: Annual Report.

непрофитног пословања. Знатне инвестиције улаже у капацитете који смањују зависност од увоза енергије, за развој врхунске технологије и екологију. Удео зајма ЕИБ у финансираном пројекту не може бити изнад 50%. До 2007. г. ЕИБ је финансирала преко 53.000 пројеката, сопственим средствима у износу од 311 млрд. ЕУР. У периоду од 1995–2006. г. укупно пласирани капитал у земље западног Балкана износио је око 2,1 млрд. ЕУР. За примање подршке ЕИБ програми морају бити прихватљиви из четири фундаменталне области: техничке, финансијске, економске и заштите животне средине. Глобални зајмови се одобравају банкама (корисници: локалне самоуправе и предузећа до 500 запослених), док се директни зајмови одобравају јавном и приватном сектору, када инвестициони пројекат прелази 25 мил. ЕУР. „Корпорацијски оперативни план“ (КОП) од 2002-04. г. групе ЕИБ показао се веома успешним у поспешивању: регионалног развоја, економске и социјалне кохезије унутар Уније, спровођењу „иновације у иницијативи 2000“, заштити животне околине и припреме приступних земаља за чланство. Реализација се вршила кроз: финансирање малих и средњих предузећа (МСП), трансевропски транспорт и енергетску мрежу, као и финансирање тржишта радне снаге. На крилима успеха КОП, донет је нови корпоративни оперативни план за 2007-09, чије извршење програма је у току. Најновије активности ЕИБ везане су за:

- политику проширења Уније,
- даље унапређење политике регионалног развоја,
- имплементацију иновације иницијативе 2010,
- развој трансевропске мреже,
- енергетику и екологију,
- развој МСП и
- политику према јужним и источним суседима, као и партнерским земљама.

У домену уравнотеженог регионалног развоја, основне активности банке сконцентрисане су на: транспорт и телекомуникације (46%), енергетику (14%) и на водовод, санитарне воде и отпад (18%). Пријемом дванаест нових чланица, повећао се број грађана који живе у сиромашнијим крајевима Европе. У циљу развоја неразвијених региона, Банка наступа у синергији са ИПА фондовима (структурним фондовима) и стим у вези, иницијативама као што су: *Jaspers*, *Jeremie* и *Jessica*. Основни циљеви су: конвергенција сиромашних крајева према ЕУ,

подизање регионалне конкурентности и запошљавања, прекогранична сарадња, све у циљу даље складне интеграције јединствене ЕУ. Од Лисабонске Агенде 2000. г., ЕУ је за стратешки циљ прогласила изградњу иновативне и конкурентне, на знању базиране привреде, способне за одрживи развој. Иницијатива „Иновација 2010“, покренута је од Групе ЕИБ са три основна циља:

- инвестиције у истраживање и развој академских центара, као и производе и процесе у приватном сектору,
- доживотно учење и побољшање приступа обуци,
- развој информација и комуникационе технологије, мреже у транспорту и здравству, као и е-пословање.

За развој транс-европске мреже путева, железничких саобраћајница (ТЕН), аеродрома и сл., од 2002-06. г. утрошено је 36 млрд. ЕУР. Од 30 приоритета ТЕН (укупне вредности 600 млрд. ЕУР) до 2020. г., који се финансирају уз потпору Групе ЕИБ, 21 пројекат односи се на железнице Старог континента. Остали пројекти односе се на различите секције европског речног саобраћаја. У сектору енергетике маркирано је пет приоритета: обновљиви енергетски извори, енергетска ефикасност, истраживање, развој и иновације у енергији, као и изградња транс-европске енергетске мреже. У те сврхе, од 2007. г. ЕИБ у просеку издваја 4 млрд. ЕУР/год., од чега само за програме употребе технологија обновљиве енергије између 600-800 мил. ЕУР.

Инструмент претприступне помоћи (ИПА) представља финансијски инструмент Уније за период од 2007-13. г. намењен у претприступном процесу за земље потенцијалне чланице: западног Балкана и Турске.¹⁵ Помоћ зависи од напретка и потреба земаља корисница, а на основу процене Комисије и стратешких инструмената. Земље кориснице подељене су у две категорије у зависности од њиховог статуса: кандидати у поступку пријема за чланство или потенцијални кандидати у поступку стабилизације и асоцијације. У првој групи су: БЈР Македонија, Турска и Хрватска, а у другој: БиХ, Црна Гора, Албанија и Србија са Косметом сходно Р-1244 СБ УН. Главни циљеви ИПА су: помоћ у изградњи институција, владавина и поштовање људских и мањинских права, равноправност полова и не-дискриминација, административне и економске реформе, привредни и социјални развој, реконцилијација и

¹⁵ “Council Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)”, *OJL* 210, 31.7.2006, pp. 82–93.

реконструкција и међу-гранична сарадња. Ради се о имплементацији и усклађивању са тековинама ЕУ (*acquis communautaire*). Програм ИПА замењује досадашње програме (CARDS, ISPA, SAPARD, PHARE) и треба да обезбеди припрему за коришћење Структурних фондова. Кроз седмогодишње трајање програма (2007-13. г.) за ове намене је издвојено 11,47 млрд. ЕУР. Како би испунио наведене циљеве, програм ИПА сачињен је из пет компоненти, од којих свака покрива приоритете земаља корисница. Две компонентне програма намењене су свим земљама:

- помоћ у транзицији и изградњи институција и,
- прекогранична сарадња.

Три преостале компоненте намењене су само земљама кандидатима:

- Регионални развој, намењен за припрему спровођења кохезионе политике Уније и стим у вези коришћења средстава из Европског регионалног развојног фонда,
- Развој људских ресурса, и стим у вези могућности коришћења средстава из Европског социјалног фонда, као и
- Рурални развој, који обухвата припреме за ЦАП и коришћење средстава из ЕАФРД, о чему је било речи у претходном одељку.

Европски регионални развојни фонд (*European Regional Development Fund – ERDF*) основан је са циљем да смањи разлике у развоју између европских регија. Своје активности ЕРДФ у периоду од 2007-13. г., фокусира на: конвергенцију, регионалну конкурентност и запошљавање, као и европску територијану сарадњу. Намењен је финансирању:

- инвестиција за креирање одрживог запошљавања,
- инфраструктуре,
- као подршка регионалном и локалном развоју, те помоћ МСП и
- техничке помоћи.¹⁶

Према оценама ЕУ, слабости овог региона изражене су кроз: неразвијену транспортну мрежу, недостатак заједничких система одбране од поплава, недостатак капитала, индустријску загађеност, ограничену конкурентност МСП, низак ниво прекограничног предузетништва, ниску продуктивност у аграру, високу незапосленост и слабу развијеност

---

¹⁶ “Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No 1783/1999”, *OJL*, 210 31/7/2006.

туристичке понуде (Србија и Мађарска). Кандидатуру за чланство већ сада би требало искористити коришћењем структурних фондова (што већ раде наши суседи) и кредитних линија ЕИБ у циљу одрживог развоја. Србија се празни и има изразит демографски пад у ободним подручјима Републике. Ситуацију погоршава хиперконцентрација у неколико градских агломерација: Београд, Нови Сад, Ниш. Због тога би средства из фондова ЕРДФ и ЕАФРД требало приоритено усмерити у ревитализацију пољопривреде, изградњу и обнову инфраструктуре, укључив иригационе и системе одбране од поплава. На тај начин, приближили би се остварењу циљева конвергенције и одрживог развоја. У домену транспортне и енергетске инфраструктуре, средства из фондова и кредитних линија требало би највећим делом искористити за капиталне пројекте, са супсидијарним циљем подизања нивоа запослености. Ти пројекти су:

1. Довршетак, изградња и ревитализација саобраћајних коридора 10, 11 и 7;
2. Изградња гасовода (Јужни ток) и нафтовода. Изградња Каспијског нафтовода од луке Констанца-Панчево-Омишаљ капацитета од 42 мил.тона годишње, као најкраћег пута од каспијског региона до западне Европе, донела би Србији стабилно снабдевање домаћих рафинерија и зараду од транзита нафте (анекс).

IV) ИЗВОРИ

- Вајденфелд В. & Веселс В., *Europe from A to Z: Treaty on Agriculture - Uruguay Round of GATT*, Institute for European Policy, Von 2002;
- Драгојевић Жељко, 2009, *Утицај глобализације и регионализације на економски положај привредних субјеката у привредама у транзицији са освртом на Р.Србију*, Мегатренд, Београд;
- Саопштење Комисије ЕЗ, СОМ(2005), Брисел 12.04.2005;
- Commissioner Mariann Fischer Boel: *Speaking Points on WTO Agricultural Negotiations*. Meeting with FIPs, Paris, 3 May 2005.
- “Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)”, *Official Journal L 277*, 21/10/2005
- “Council Regulation (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006 establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA)”, *OJ L 210*, 31.7.2006.
- “Council Regulation (EC) No. 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy”. *Official Journal L 209*, 11 August 2005.

- “Regulation (EC) No 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No 1783/1999”, *OJL*, 210 31/7/2006.
- UNCTAD – Handbook of Statistics 2008.

Интернет

- http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_de.htm.
- http://www.europa.eu.int/comm/agriculture/index_en.htm.
- http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/procf/cf_en.htm.
- <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/g24204.htm>.
- <http://www.europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c10237.htm>.
- www.eib.org: Annual Report.